LUDVÍK KUNDERA

DADA

PAŘÍŽ 1919—1924

PANORÁMA 5

texty obrazy grafika doku
menty manifesty portréty
pamflety protesty
provokace

Pařížští dadaisté roku 1920: André Breton a Louis Aragon nahoře, René Hilsum a Paul Eluard dole



Tristan Tzara

MANIFEST PANA AA ANTIFILOSOFA

(čtený 5. února 1920 v Paříži, v Grand Palais des Champs-Elysées)

anižbych vyhledával to zbožňuji tě
což je jeden francouzský boxer
nepravidelné námořní hodnoty jako nízký tlak Dada
v krvi dvojhlavce
klouzám mezi smrtí a neurčitými fosfáty které
trošku škrábou společný mozek dadaistických básníků
naštěstí
neboť
zlato
podrývá
tarify a drahé živobytí mě přiměly abych se zřekl těch D
to není pravda že falešní dada mně je
vyrvali poněvadž
splácení začne od
koukejme z čeho oplakávat nic které se nazývá nic
a já smetl nemoc jako clo
já želví štít a paraple poledního mozku na dvě hodiny
v předplacení
pověrčiví uvádějící v chod soukolí
spermatozoidního baletu s kterým se budete shledávat na
generálce ve všech srdcích podezřelých individuí
trošku vám ujím prsty
platím vám obnovované předplatné lásky v celuloidu
který skřípe jako železná vrata
a vy jste idioti
jednou se vrátím jak vaše moč znovu rozkvetlá pro radost
žít vítr porodník
a zřizuji penzionát pro mecenáše básníků
a přicházím ještě jednou abych začal znovu
a vy jste všichni idioti
a klíč selfkleptomana funguje jenom v oleji soumraku
na každý kloub každého stroj je nos novorozeňátka
a my jsme všichni idioti
a velmi podezřelí novou formou inteligence a novou logikou
po našem vzoru
která vůbec není Dada
a vy se necháte vláčet Aaismem
a vy jste všichni idioti
obkladky z kaše
s líhem očištěného spánku
obvazy
a idioti
panny

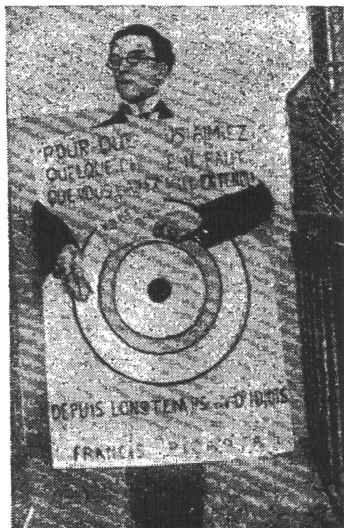
Louis Aragon: Báseň, 1920

Louis Aragon

SEBEVRAŽDA

A b c d e f
g h i j k l
m n o p q r
s t u v w
x y z

Francis Picabia: Tristan Tzara



André Breton s plakátem propagujícím Picabiovu výstavu

André Breton

DADABRUSLENÍ

Čteme noviny, tak jako ostatní smrtelníci. Aniž komukoli ubližujeme, můžeme tvrdit, že slovo DADA se snadno nabízí k slovním hříčkám. Zčásti je to dokonce důvod, proč jsme je zvolili. Nevíme, jak bychom měli o nějakém předmětu vážně pojednat, tím méně o předmětu: my. Vše, co se o dadaismu píše, se nám proto zamlouvá...

Červená hostie má koneckonců stejnou hodnotu jako bílá hostie. DADA neslibuje, že vás přivede do nebe. Očekávat v oblasti literatury a malířství mistrovské dadadílo, bylo by *apriori* směšné. Samozřejmě nevěříme ani v možnost zlepšení sociálních poměrů, když v prvé řadě nenávidíme vše konzervativní a prohlašujeme se za přívržence každého libovolného způsobu revoluce. „Mír za každou cenu," hlásalo DADA za války, v mírových časech zní jeho heslo: „Válku za každou cenu"...

DADA proti vám bojuje vaší vlastní argumentací. Vedeme-li vás k tomu, abyste tvrdili, že je výhodnější věřit tomu, co všechna náboženství učí o kráse, lásce, pravdě a spravedlnosti, nežli tomu nevěřit, tedy proto, poněvadž nemáte strach před dadaismem, když souhlasíte se schůzkou s námi na půdě, kterou jsme zvolili: na půdě pochybování.

1920

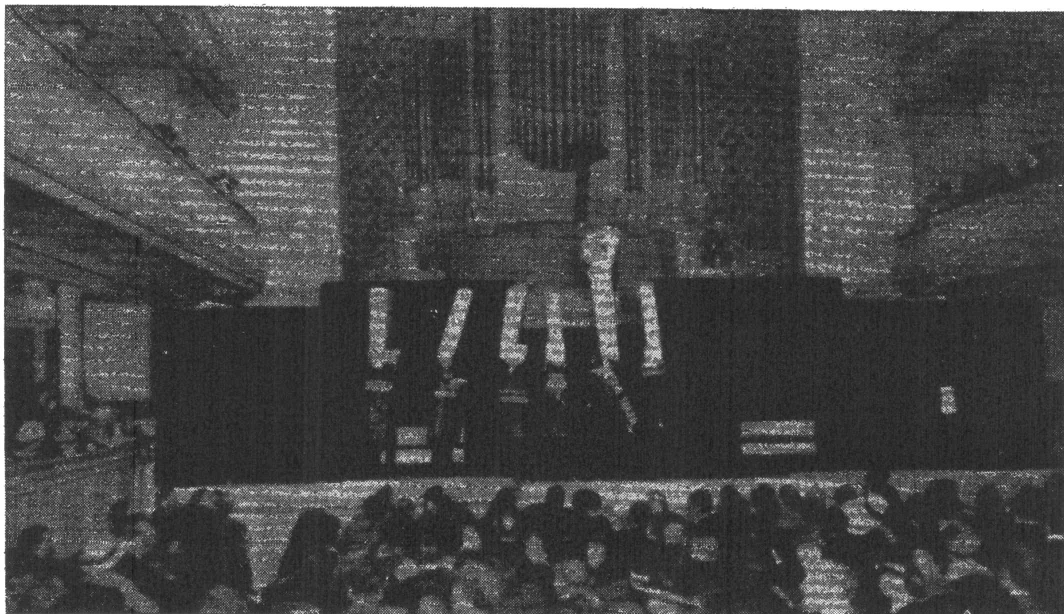
Tristan Tzara

(Manifest čtený 19. února 1920 v Paříži, v Université populaire)

Dobře se na mě podívejte!
Jsem idiot, jsem šašek, jsem žvanil.
Dobře se na mě podívejte!
Jsem ošklivý, má tvář je nevýrazná, jsem mrňavý.
Jsem jako vy všichni[1])
Ale zeptejte se, než se na mě podíváte, zda duhovka,
kterou vysíláte
šípy tekutého citu, není mušinec, zda oči vašeho břicha
nejsou řezy v nádorech, jimiž jednou vyjdou pohledy
kteroukoli částí vašeho těla v podobě kapavkovitých výtoků.
Vidíte pupkem — proč mu skrýváte tu směšnou podívanou,
kterou mu nabízíme? A doleji ozubená ženská pohlaví,
která všecko hltají — poezii věčnosti, lásku, čistou
lásku přirozeně — krvavé bifteky a olejovou malbu.
Všichni, kdož se dívají a kdo chápou, se snadno zařadí
mezi poezii a lásku, mezi biftek a malbu. Budou stráveni,
budou stráveni. Nedávno mě obvinili z krádeže
kožichů. Patrně si myslili, že ještě patřím mezi básníky.
Mezi básníky, kteří uspokojují své spravedlivé potřeby
chladné onanie v teplých kožešinách: Haho, znám jiné
rozkoše, také platonické. Zavolejte svou rodinu
k telefonu a načurejte do díry vyhrazené
labužnickým a posvátným hudebním blbinám.
DADA nabízí 2 řešení:
VÍCE POHLEDŮ!
VÍCE SLOV![2])
Už se nedívejte!
Nemluvte už!
Neboť já, chameleon změna pronikání k pohodlným postojům —
mnohobarevnému mínění pro každou příležitost, ve všech
velikostech a cenách — já dělám opak toho, co navrhuji
druhým.[3])
na něco jsem zapomněl:
kde? proč? jak?
totiž:
ventilátor chladných příkladů poslouží útlému hadu
kavalkády a já neměl nikdy to potěšení vás vidět,
my dear, strnulé ucho vyleze samo z futrálu jako
všechny lodní zásoby a výrobky domu Aa & Co, chewing-gum
například a psi mají modré oči, já piju heřmánek,
oni pijí vítr, DADA zavádí nová hlediska, teď se
sedá na rohy stolů, v těch pozicích posunutých trošku
doleva a doprava, proto mám na Dada dopal, žádejte
všude odstranění D, jezte Aa, čistěte si zuby zubní
pastou Aa, oblékejte se u Aa. Aa je kapesník a pohlaví,
které smrká, rychlé zhroucení — v kaučuku — bez hluku,
nemá zapotřebí manifestů ani adresářů, poskytuje
25 % slevy oblékejte se u Aa má modré oči.

---

[1]) Chtěl jsem si udělat trochu reklamy.
[2]) Víc manifestů.
[3]) Někdy.



Festival DADA v Salle Gaveau v Paříži, 26. května 1920

Francis Picabia
MANIFEST CANNIBALE DADA

Vy všichni jste přeloženi do stavu obžalovaných: Povstaňte! Můžeme s vámi mluvit, jenom když stojíte.

Stůjte, jako byste slyšeli marseillaisu, ruskou národní hymnu nebo God save the King. Stůjte, jako byste před sebou měli prapor. Nebo jako by před vámi stálo Dada, které znamená život a obžalovává vás, že všecko milujete ze snobismu, jen když je to velice drahé.

Opět jste se všichni posadili? Tím lépe, aspoň mě vyslechnete se zvýšenou pozorností.

Co tady děláte, napěchováni jako vážní kopytnatci — neboť jste přece vážní, že ano?

Vážní, vážní, k smrti vážní.

Smrt je vážná věc, ne?

Člověk umírá jako hrdina nebo jako idiot, což je koneckonců jedno a totéž. Jediné slovo, které má víc než jen jednodenní hodnotu, je slovo smrt. Milujete smrt, jíž zmírají jiní.

A mort, zabte je, ať chcípnou!

Jen peníze neumírají, pouze trošku odcestují.

To je božstvo! Je uctíváno jako vážená osobnost — peníze, to je zdroj klanění celých rodin. Ať žijí peníze — nazdar! Muž, jenž má peníze, je počestný muž.

Čest se kupuje a prodává jako — zadnice. Zadnice reprezentuje život jako pommes frites, a vy všichni se svou vážností smrdíte hůř než kravské lejno.

Co se týče Dada: nepáchne ani nevoní, vždyť neznamená nic, zhola nic.

Dada je jako vaše naděje: nic
jako váš ráj: nic
jak vaše idoly: nic
jak vaši političtí vůdcové: nic
jak vaši hrdinové: nic
jak vaši umělci: nic
jak vaše náboženství: nic.

Hvízdejte, křičte, rozbijte mi hubu — a co pak zbude? Pořád vám budu říkat, že jste blbí berani. Za tři měsíce vám, moji přátelé a já, budeme prodávat za pár franků svoje podobizny.

1920

Paul Eluard
ABYCH TU ŽIL

Napůl malá
Malá
Která si stoupla na lavici.

Vítr
Váhavý
Kroutí si vzdušnou cigaretu.

Pomalovaný plot
Zelené stromy jsou celé růžové
Hle moje roční doba.

Dle jejího zpěvu je srdce
Ona mění sníh ve vodu
Kojná ptáků.

Rajská krajina
Nikdo neví že se červenám
Při styku s člověkem v noci.

Němá mluví
A její temná řeč
Je nedokonalost umění.

Auto se vskutku rozjelo
Čtvero hlav mučedníků
Koulí se pod koly.

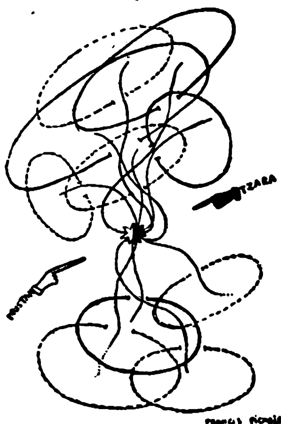
Kola na silnicích
Kola vlákno po vláknu
Opotřebená.

Ach! tisíc plamenů, oheň, světlo,
Stín!
Slunce mě následuje.

Ženy bez pěvce.
Černé šaty, šedivé domy
Láska vychází večer.

Péro dodává klobouku
Lehounký vzhled
Komín kouří.

1920



Francis Picabia: Kresba



Max Ernst, Gala Eluardová (nyní Daliová) a Paul Eluard roku 1922 v Rakousku

Paul Eluard
DADAVÝVOJ

Člověk má úctu k řeči a kult myšlenky; když otevře ústa, je vidět pod globem jazyk a naftalín z jeho mozku zamořuje vzduch.

Pro nás všechno je příležitost k zábavě. Když se smějeme, vyprazdňujeme se a vítr vchází v nás a rozhýbává dveře i okna a vnáší do nás větrnou noc.

Vítr. Ti, kdož přišli před námi, jsou umělci. Ostatní jsou chytráci. Využijme chytráků, postavme se s idiotstvím na místo hlavy a ruky.

Potřebujeme hodně zábav. Zůstáváme, co jsme nebo co budeme. Potřebujeme se smát a nepotřebujeme nic.

1920

DADACUKRÁŘSTVÍ

Stůl je kulatý, nebe je mocné, pavouk je maličký, sklo je průhledné, oči mají desatero barev, Louis Aragon má válečný kříž, Tzara nemá syfilis, sloni jsou mlčenliví, déšť padá, auto se přemisťuje lehčeji než hvězda, mám žízeň, průvany jsou zbytečné, básníci jsou jehelníčky — nebo prasata, papír na psaní je užitná věc, kamna dobře táhnou, dýka dobře zabíjí, revolver zabíjí líp, vzduch je vždycky příliš hluboko.

To všechno pozříme, a když to strávíme, je nám to naprosto fuk.

1920

Tristan Tzara

PAN AA ANTIFILOSOF NÁM POSÍLÁ TENTO MANIFEST

(čteno na Festivalu Dada 22. května 1920 v Salle Gaveau v Paříži)

Ať žijou funebráci kombinace!
Každý akt je rána mozkového revolveru — bezvýznamné gesto nebo rozhodný pohyb jsou útoky (rozvírám vějíř knokautů, aby destiloval vzduch, který nás odděluje) — a se slovy odloženými na papír slavnostně vstupuji k sobě samému.
Do kštice pojmů zabořuji svých 60 prstů a surově cloumám drapérií, zuby, závorami artikulace.
Zavírám, otvírám, chrchlám. Pozor! Teď přichází chvíle, kdy vám řeknu, že jsem lhal. Jestliže je nějaký systém v nedostatku systému — systém mých proporcí — nikdy ho neužívám.
To jest lžu. Lžu užívaje ho, lžu neužívaje ho, lžu, když píšu, že lžu, protože nelžu — neboť jsem zažil zrcadlo svého otce — vybrán mezi přednostmi bakaratu — od města k městu — neboť já nikdy nebyl sám sebou — neboť saxofon nese jako růži vraždu vnitřního topiče — je v sexuální mědi a v dostihových listinách. Tak vybubnoval kukuřici, alarm a pelagru tam, kde vystrkují hlavičky zápalky.

Vyhlazení. Ano, samozřejmě.
Ale neexistuje. Já: slátanina kuchyň tyátr.
Ať žijou saniťáci na konvokacích extází!
Lež je extáze — to, co přesahuje trvání jedné vteřiny — není nic, co by ji nepřesahovalo. Idioti se snaží vysedět století — začínají o několik století později — idioti zůstávají v kruhu deset let — idioti se houpají na ciferníku roku — já (idiot) tam zůstávám pět minut. Nárok krve šířit mým tělem a mou výslednou podobou náhodu barvy té první ženy, které jsem se dotkl svýma očima v těch tykadlovitých časech. Nejtrpčí banditství je dokončit svou myšlenou větu. Banditství gramofonu, malý nelidský přelud, jejž v sobě miluji — poněvadž ho považuji za směšný a neslušný. Ale bankéři jazyka dostanou vždycky svých pár procent na diskusi. Přítomnost (alespoň) jednoho boxera je nezbytná pro utkání — členové bandy dadaistických vrahů podepsali smlouvu o sebeobraně pro operace tohoto druhu. Jejich počet byl velmi snížen — přítomnost (alespoň) jednoho zpěváka pro dueto, jednoho (alespoň) kontrahenta pro příjem, jednoho (alespoň) oka pro koukání — je naprosto nezbytná.

Ponořte fotografickou desku obličeje do kyselé lázně.

Otřesy, které ji udělaly citlivou, se stanou viditelnými a překvapí vás.

Vrazte si sami jednu pěstí do obličeje a klesněte mrtvi.

Paul Eluard

PĚT PROSTŘEDKŮ VELIKÉ DADA — NOUZE NEBOLI PÁR SLOV NA VYSVĚTLENOU

Roztrháte list papíru, nejlépe stránky 35—36, poezie rýmované hladce obratce, zapálíte jej,

všechny dadaknížky jsou dobře vytištěné, to bude asi dík dadametodám, které existovaly.

Ulice dlážděná plynovými hořáky, posuvné chodby zásobují Dada.

Dada, v poslední chvíli, pro ostatní odedávna, nemá ani dadavatele, ani své metody, ale šíří se o tom zprávy, protože gramatiky, slovníky a manifesty jsou ještě nutné.

Morálka:
Vidíme *vše*, nemilujeme *nic*,
jsme lhostejní,
Lho-stej-ní,
jsme mrtví, ale nehnijeme, protože nikdy nemáme totéž srdce v hrudi ani tentýž mozek v hlavě.

A vdechujeme to, co je okolo nás, okolo nás, neděláme NIC, uspokojení Dada.

1920

Philippe Soupault

LŽU

André Bretonovi

Můj pokoj je zařízen ostrovními vzpomínkami
A moře je na dosah
Nebo metro
Kniha praví slovo
Už po mně nechtěj připálit
Vaše hlasy jsou květiny
Tam dole či dokonce tu
Jste bezpochyby mrtví
Už neslyším
Ale co
Někdy putujeme a mluvíme o dešti
Nebo o slunečním svitu

Smějeme se

1920

Tristan Tzara

MANIFEST O LÁSCE SLABÉ A O LÁSCE HOŘKÉ

(čtený 12. prosince 1920 v Galerii Povolozky v Paříži)

I

úvod = prostopášník
jeden = kufr
žena = ženy
kalhoty = voda
jestliže = knír
2 = tři
hůlka = možná
potom = rozluštit
dráždící = smaragd
neřest = šroub
říjen = periskop
nerv =
nebo tohle všechno dohromady v lhostejno jakém chutném mydlinkovitém provizorním nebo definitivním uspořádání — vylosovaném — je živé.

Je to tedy tak, že — nádavkem k bdělému duchu clergymana, postavenému na rohu každé živočišné rostlinné pomyslné nebo organické ulice — všecko je podobné tomu, co je nepodobné. I kdybych tomu nevěřil, je to pravda od chvíle, kdy jsem to napsal na papír, poněvadž je to lež, kterou jsem PŘIPÍCHL jako motýla na klobouk. Lež běhá kolem — zdraví pana Oportunistu a pana Pohodlného; polapím ji; stane se pravdou.

Tak si DADA bere na starost policii na jízdních kolech a morálku s dusítkem.

Všecko (v jisté chvíli) bylo v jeho hlavě a v jeho těle hotovo. Opakujte to třicetkrát.

Jsem si velmi sympatický

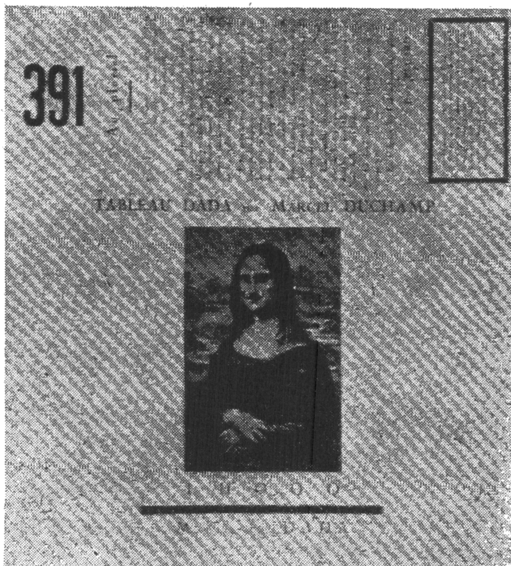
TRISTAN TZARA

II

Manifest je sdělení vyslané celému světu a nedělá si nárok na nic jiného než na odhalení okamžitě



Z Bretonova a Soupaultova skeče „Nezapomenete na mne", předvedeného na Festivalu DADA. Účinkující: Paul Eluard (stojící), Philippe Soupault (klečící), André Breton (sedící), Théodore Fraenkel (vpravo vzadu).



Z Picabiova časopisu 391: Duchampův „obraz" L. H. O. O. Q.



Program Festivalu DADA v Salle Gaveau



Stránka z časopisu 391, sestavená Tristanem Tzarou

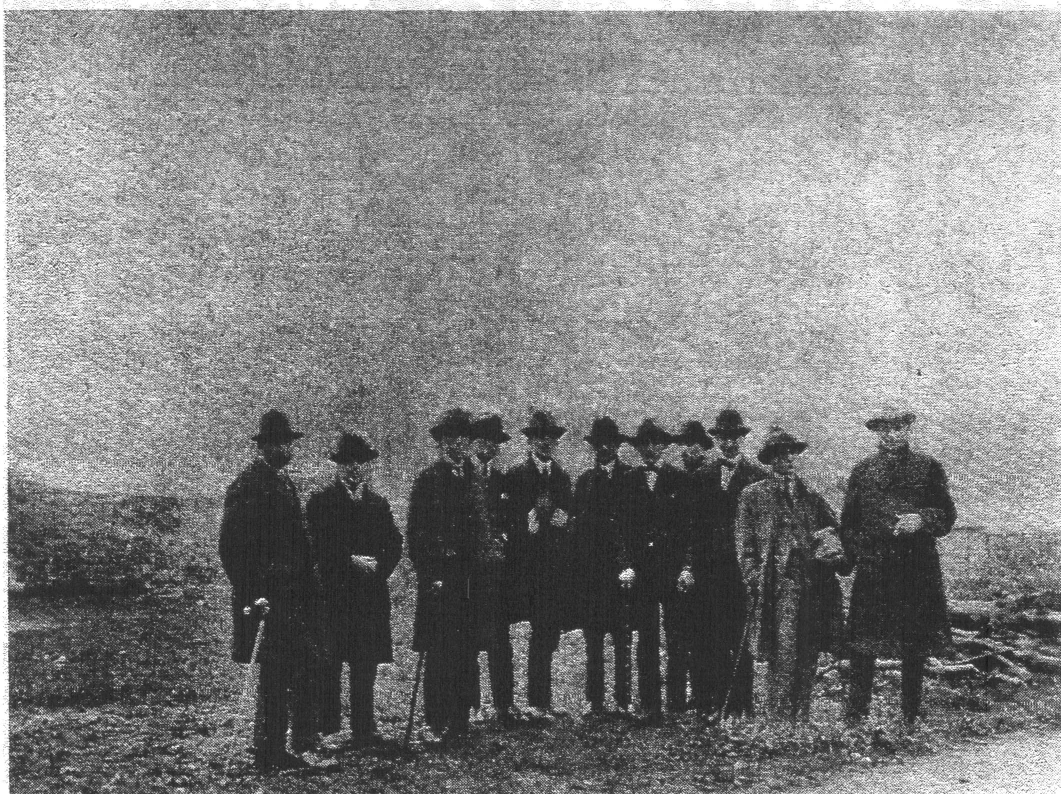
účinkujícího léku na politickou, astronomickou, uměleckou, parlamentární, agronomickou a literární syfilidu. Může být mírný, dobrácký, má vždycky pravdu, je silný, mohutný a logický. Pokud jde o logiku, jsem si velmi sympatický

TRISTAN TZARA

Pýcha je hvězda, která povznáší a proniká očima a ústy, opírá se, pohřižuje se, na její hrudi je napsáno: zdechneš. To je její jediný lék. Kdo ještě věří lékařům? Mám raději básníka, který je prdem v parním stroji — je něžný, ale nebreči — zdvořilý a polopederast, plave. Upřímně kašlu na oba dva. Je to náhoda (nikoli nutná), že první je Němec, druhý Španěl. Je nám dopravdy vzdálena myšlenka odhalit teorii pravděpodobnosti ras a zdokonalenou sbírku dopisů hořkosti.

III

Vždycky se dělaly omyly, ale největší omyly jsou básně, jež byly napsány. Žvanivost ospravedlňuje svou existenci jedinou věcí: omlazováním a zachováváním tradic bible. Žvanivost je povzbuzována udílením míst, jež se, na neštěstí! udílejí stále dokonaleji, je povzbuzována tabákovou režií, železničními společnostmi, nemocnicemi, pohřebními ústavy, textilními továrnami. Žvanivost je podporována rodinnou kulturou. Žvanivost je podporována papežskými denáry. Každá kapka slin, která vystříkne z rozhovoru, se promění ve zlato. Protože lidé stále potřebují nějaká božstva, aby zachovávali tři hlavní zákony, jež jsou zákony božími: jíst, milovat se a srát, a poněvadž králové jsou na cestách a zákony jsou moc příkré, jedině žvanění dnes něco vydá. Forma, v jaké se vyskytuje nejčastěji, je DADA. Jsou lidé (žurnalisté, advokáti, amatéři, filosofové), kteří považují i jiné formy:



Dadavýlet 14. dubna 1921 ke kostelu Saint-Julien-le-Pauvre. Zleva Jean Croti, neznámý žurnalista, André Breton, Jacques Rigaut, Paul Eluard, Georges Ribemont-Dessaignes, Benjamin Péret, Théodore Fraenkel, Louis Aragon, Tristan Tzara, Philippe Soupault

aféry manželství, návštěvy války, různé kongresy, akciové společnosti, politiku, maléry, dancingy, hospodářské krize, nervové záchvaty za variace dada.
Protože nejsem imperialista, nesdílím jejich mínění — myslím spíše, že dada je pouze božstvo druhého řádu, které je třeba jednoduše zařadit vedle ostatních forem nového mechanismu, o nějž se zasloužila náboženství mezivládí.
Prostota je prostá nebo dada?
Jsem si dost sympatický

TRISTAN TZARA

IV

Je poezie nezbytná? Vím, že ti, kdo proti ní křičí nejsilněji, nevědomky po ní touží a připravují jí pohodlnou dokonalost — říkají tomu hygienická budoucnost.
Mluví se o (stále bližší) záhubě umění. My však přejeme umění více umění. Hygiena se stává čistotou božemůj božemůj.
Nemáme už věřit slovům? Od které doby vyjadřují opak toho, než co orgán, jenž je vydává, myslí a chce?*)
Veliké tajemství spočívá v tom:
M y š l e n í s e v y t v á ř í v ú s t e c h.
Jsem si stále velmi sympatický

TRISTAN TZARA

Veliký kanadský filosof pravil: Myšlení a myšlení jsou také velmi sympatické.

V

Jeden přítel, který mi je příliš dobrým přítelem, přestože není příliš inteligentní, mně jednoho dne řekl:

*) myslí, chce a touží si myslet.

zachvění
JE JENOM
věštec z ruky

ZPŮSOB JAKÝM ŘÍKÁME dobrý den / dobrý večer KTERÝ
ZÁVISÍ NA FORMĚ

JIŽ JSME DALI své pomněnce / svým vlasům

Odpověděl jsem mu:

MÁŠ PRAVDU idiote / princi PONĚVADŽ

přirozeně / váháme NEMÁME

pravdu. Jmenuji se / chuť chápat to, co říká DRUHÝ.

Protože rozmanitost je zábavná, tato část golfu vzbuzuje dojem „jisté" hloubky. Trvám na všech konvencích — potlačit je znamenalo by vytvořit nové, což by nám komplikovalo život způsobem vskutku odporným.
Už bychom pak nevěděli, co je vkus: milovat děti z prvního nebo z druhého manželství. „Pestík pistole" nás často zahnal do podivných a bouřlivých situací. Zmatení významu — zmatení pojmů a všech těch tropických špršek demoralizace, dezorganizace, zmaru, karambolu je zajištěno proti blesku a uznáno za veřejně prospěšné. Je to známý fakt: dadaisty najdeme už jenom na Francouzské akademii: Jsem si nicméně velmi sympatický

TRISTAN TZARA


DADA
INTIROL
AUGRANDAIR
DER SÄNGERKRIEG

Dada au grand air, publikační výsledek tyrolských dadaprázdnin 1921



Skupinka pařížských dadaistů roku 1921. Stojící: Paul Chandourne, Tristan Tzara, Philippe Soupault, Serge Charchoune; sedící: Paul Eluard, Jacques Rigaut, paní Soupaultová, Georges Ribemont-Dessaignes.

VI

Zdá se, že to tak chodí: logičtější, velmi logický, příliš logický, méně logický, málo logický, opravdu logický, dost logický.
Nuže, vyvoďme z toho důsledky.
— Stalo se:
Jmenujte nyní v duchu bytost, kterou máte nejraději.
— Máte to?
Řekněte mi číslo, já vám řeknu, co vám vyšlo v loterii.

VII

A priori, to jest se zavřenýma očima. Dada klade před čin a nade všecko: Pochybnost. DADA pochybuje o všem. Dada je pásovec. Všecko je Dada. Nedůvěřujte Dada.

Antidadaismus je nemoc: selfkleptomanie, normální stav člověka je DADA.
Ale praví dadaisté jsou proti DADA.
Selfkleptoman.
Ten, kdo krade — nemysle na svůj prospěch, na svou vůli — prvky vlastní individuality, je kleptoman. Okrádá sám sebe. Zašantročuje rysy, které ho oddalují od společenství. Měšťáci si jsou navzájem podobni — jsou všichni stejní. Nebyli si podobni. Naučili je krást — krádež se stala funkcí — nejpohodlnější a nejméně nebezpečné je okrádat sám sebe. Jsou všichni velmi mladí. Jsou všichni příliš chudí. Chudáci jsou proti DADA. Mají příliš velkou práci se svými mozky. Neskončí nikdy. Pracují. Dřou se — klamou sami sebe — okrádají se — jsou příliš chudí. Chudáci. Chudáci pracují. Chudáci jsou proti DADA. Kdo je proti DADA, je se mnou, řekl jeden osvícený muž, ale hned umřel. Pohřbili ho jako pravého dadaistu. Anno domini Dada. Mějte se na pozoru! A mějte na paměti tento příklad.

VIII

Chcete-li udělat dadaistickou báseň,
vezměte noviny.
Vezměte nůžky.
Vyberte v novinách článek tak dlouhý, jak dlouhou chcete mít svou báseň.
Vystřihněte článek.
Potom pečlivě vystříhejte slovo za slovem z tohoto článku
a naházejte je do pytlíku.
Lehce zatřepejte.
Vytahujte potom výstřižky jeden za druhým a skládejte je v tom pořadí, jak jste je vytahovali.
Pečlivě slova opište.
Báseň se vám bude podobat.
A najednou jste spisovatel nesmírně originální, okouzlující senzibility, třebaže nechápané nevzdělanci.

IX

Jsou lidé, kteří vysvětlují, protože jsou jiní, kteří se poučují. Odstraňte je a zbude jenom dada.
Namočte pero do černé kapaliny s manifestačními úmysly — pod výdutí svého kvetoucího malého mozku nosíte jen svou autobiografii. Biografie je výstroj osvíceného člověka. Velikého nebo silného. A tu jste vy, vy, prostý člověk jako všichni ostatní, když jste namočil pero do inkoustu, pln
NÁROKŮ,
jež se projevují ve formách stejně rozmanitých jako nepředvídaných, přizpůsobujíce se všem formám činnosti a duševního a mimického stavu; a tu jste vy, pln
CTIŽÁDOSTI
udržet se na ciferníku života, na místě, kam jste právě došli, pokračovat v iluzorní a směšné vzestupné cestě k zbožnění, které existuje jenom ve vaší neurastenii;
tu jste vy, pln
PÝCHY,
větší, silnější, hlubší než všechny ostatní.
Drazí kolegové: velký člověče, člověče malý, silný, slabý, hluboký, povrchní,
proto tedy zdechnete všichni.
Jsou lidé, kteří antidatovali své manifesty, aby nám namluvili, že už o něco dříve měli ponětí o své velikosti. Drazí kolegové: předtím potom, minulost budoucnost, nyní včera,
proto tedy zdechnete.
Jsou lidé, kteří řekli: dada je dobré, protože není špatné, dada je špatné, dada je náboženství, dada je poezie, dada je duch, dada je skeptické, dada je magie, znám dada.
Drazí kolegové: dobré špatné, náboženství poezie, duch skepticismus, definice definice,
proto tedy všichni zdechnete
a vy zdechnete, to vám přísahám.
Veliké mysterium je tajemství, ale několik lidí je zná. Nikdy neprozradí, co je to dada.
Abych vás ještě jednou povyrazil, řeknu vám něco jako:
dada je diktatura ducha, nebo
dada je diktatura jazyka,
nebo třeba
dada je smrt ducha,
což potěší mnoho mých přátel. Přátelé.

X

Je jisté, že od Gambetty, války, Panamy a Steinheilovy aféry inteligenci najdeme na ulici. Inteligent se stal úplně normálním typem. Co nám však chybí, co je pro nás zajímavé, co je vzácné, neboť to má anomálie vzácné bytosti, svěžest a svobodu velkých antilidí? Chybí nám
IDIOT.
Dada ze všech sil pracuje, aby byl všude nastolen idiot. Ale vědomě. A samo směřuje k tomu, aby se jím stávalo čím dál víc.

Dada je hrozné: neobměkčí se nad porážkami inteligence.
Dada je spíše zbabělé, ale zbabělé jako vzteklý pes, neuznává ani metodu, ani přesvědčivou krajnost.
To, že nemá podvazky a musí se systematicky skrčovat, nám připomíná proslulý nedostatek systému, který v podstatě nikdy neexistoval. Pradlena roznesla drb dole na své stránce, stránka byla zanesena do barbarského kraje, kde kolibříci dělají nosiče reklam srdečné přírody. To mně vypravoval jeden hodinář, který držel v ruce poddajnou klystýrovou stříkačku a říkal o ní — vzpomínaje, jaké to bylo v horkých krajích — že je flegmatická a umí se všude vetřít.

XI

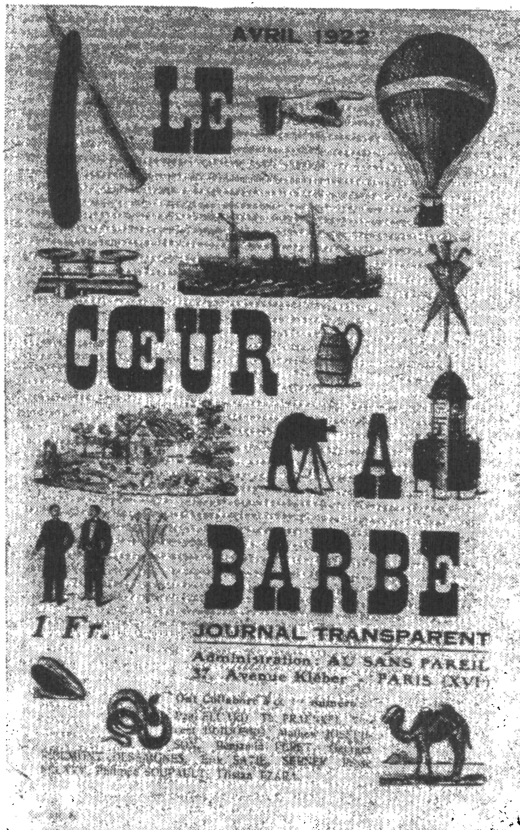
Dada je pes — kompas — břišní hlína — není nové, ani není nahá Japonka — plynoměr citů v koulích — Dada je brutální a nedělá propagandu — Dada je životní mnohost v průzračné neúsilné a krouživé transformaci.

XII

dámy a pánové kupte vstupte kupte a nečtěte uvidíte toho kdo má v rukou klíč k niagáře muže který kulhá v dupárně polokoule v zavazadle nos zavřený v čínském lampiónu uvidíte uvidíte břišní tanec v dupárně massachutettsů toho kdo zastrkuje klíč a pneumatika splaskne hedvábné punčochy slečny atlantidy zavazadlo které 6krát vykonalo cestu kolem světa aby našlo adresáta a jeho snoubenku jeho bratra a jeho švagrovou osvojíte si obratnost truhláře hodiny na ropuchy nerv jako perořízek osvojíte si obratnost menší jehlice pro ženské pohlaví a toho kdo dodává oplzlé fotografie řeckému králi stejně jako obratnost action française

XIII

DADA je panenský mikrob
Dada je proti nákladnému životu
Dada
akciová společnost pro těžení myšlenek
Dada má 391 postojů a různých barev podle pohlaví presidenta
Přetváří se — potvrzuje — zároveň říká opak — bez důležitosti — křičí — chytá na udici



Obálka jediného čísla Tzarova časopisu Le coeur à barbe, 1922

Dada je chameleon rychlé a zaujaté změny Dada je proti budoucnosti. Dada je mrtvé. Dada je idiotské.
Ať žije Dada. Dada není literární škola, řve

TRISTAN TZARA

XIV

Líčit život v lorňonu — pokrývka laskání — brnění motýlům —
to je život pokojských života.
Spát na břitvě a na blechách v říji — cestovat v barometru — chcát jako pinkalinka — dělat vylomeniny, být idiot, brát sprchy svatých minutek — být bit, mít vždycky poslední štych, — křičet opak toho, co říká druhý — být redakční místností a lázní boha, který každý den bere lázeň v nás společně s čističem stok — to je život dadaistů.
Být inteligentní — respektovat všechny —

umřít na poli cti — upisovat na Půjčku — hlasovat pro Kohosi — respektovat přirozenost a malířství — řvát na manifestacích dada — to je život mužů.

XV

DADA není doktrína určená pro praxi: Dada — je pro lhaní: záležitost, která jde dobře. — Dada dělá dluhy a žije na vysoké noze. Pánbůh stvořil univerzální řeč, a proto ho nikdo nebere vážně. Jazyk je utopie. Pánbůh si může dovolit nemít úspěch: stejně tak Dada. Proto kritikové říkají: Dada vyhazuje z kopýtka nebo Dada řijí. Pánbůh vyhazuje z kopýtka nebo pánbůh řijí. Kdo má pravdu: pánbůh, Dada nebo kritik?
„Jdete špatnou cestou," řekl mi jeden roztomilý čtenář.
„Ale ne, kdepak! Chtěl jsem jenom dojít k závěru: Upisujte Dada, jedinou půjčku, která se vám nevrátí."

Pozvánka na mezinárodní Salon DADA, Paříž, červen 1922

XVI

Francis Picabia: Autoportrét

vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám vřískám
A jsem si znovu velmi sympatický

TRISTAN TZARA

PREZENTACE DADA

Tristan Tzara, vynálezce podzemních květin pro sopky, notář pana Aa, přítel panů A.B., P.B., L.A., B.B., P.E., G.R.D., P.P., atd . . .
BLÁZEN SPOJENEC DADA

Ptáci vzlétají se zpěvem až ke stropu myšlenek Louise Aragona, mistra v hladovění.

Philippe Soupault, střep láhve, člověk schopný udělat všechno pro přátele. Hvízdejte, je třeba se mu líbit.

Francisi Picabiovi se podařilo prosadit, že dívky mají jediný půvab: své bílé vlasy. Pláče mořskou vodu a směje se mořskými hvězdami. Vkládá své ruce na vývěsní štít kostelů.

Breton, tragický Charlot, Breton jedenáctera mrtvolek. Jist, že nikdy neskoncuje s tím srdcem, knoflíkem u svých dveří.

Paul a Dermée, jeden z našich nejkrásnějších sportovců, slavný muž.

Cécile Arnauldová, na hlavě loď a papouška, obočí ze světlušek.

Ribemont-Dessaignes, nebeský močál, obdivuje se prknům a větvím na modrém papíru, autor jednoho dotazníku a jedné svaté, dadaista se 100 000 košil.

Paul Eluard, obchodník s vyčichlými víny, páté kolo u vozu, Eluard neschopný dobra pro zlo a zla pro dobro, už matematik nudy, jeho přátelé hvízdají všechna slova, aby se je naučil.

PAUL DRAULE
Ulice Odpočinku č. 1, 3, 5, 7 . . .

Názvy mých přátel a moje

BRETON —
Zastavárna — Skluzavka

ARAGON —
Slavnostní oheň — Starý zvyk

PICABIA —
Myšlenka bez řeči — Lékař bláznivých žen

SOUPAULT —
Větrná růže — Bez vůně

RIBEMONT-DESSAIGNES —
Čínský císař — Hliníková posvátná cesta

TZARA —
25 básní — Země splaskává

DERMÉE —
Filmy — Na konci drátu

PAULHAN
Přísné uzdravění — Šat z děr

ELUARD —
Zvířata a jejich lidé — Za ocas

VACHÉ —
Dopisy z války — Dada Smrt

Všechny tyto knihy najdete v nakladatelství Sans-Pareil (Neobyčejné).

PAUL DRAULE

Georges Ribemont-Dessaignes

ô

Položil klobouk na zem a naplnil jej hlínou,
pak tam prstem zasadil slzu.
Vyrostla z toho velká pelargónie, ach tak veliká.
Pod listovím zrály nesčetné dýně.
Otevřel ústa, plná zlatě plombovaných zubů, a pravil:
Ypsilon!
Třásl větvemi babylónské vrby, která osvěžovala vzduch —
a jeho těhotná žena ukazovala svému děcku skrze
kůži svého břicha roh mrtvě narozeného měsíce.
Posadil si na hlavu klobouk, jenž byl dovezen z Německa.
Žena předčasně porodila, čehož původem byl Mozart.
Mezitím uháněl harfeník v autě bez světel
a rovnou uprostřed nebes holubi, ach, tak sladcí
mexičtí holubi, žrali kantaridy.

1920

BON POUR

Amour Bidons Essence Verte
Amour Bidons Huile Verte
Amour Boîtes Valvoline Verte
Amour Boîtes Graisse Verte
Amour Enveloppes lisses Verte
Amour Enveloppes ferrées Verte
Amour Chambres à air Verte

J'ai encore à vendre sur la vertu un petit grain de beauté

G. Ribemont-Dessaignes

Georges Ribemont-Dessaignes: Báseň, 1920

Francis Picabia

JEŽÍŠ KRISTUS HOCHŠTAPLEREM

. . . .

K NEDOSAŽITELNU

Tam na severu, na jihu, na východě, na západě ptáci se motají v kruhu, aby ve vzduchu načrtli slunce.

ZÁKON PRAVDĚPODOBNOSTI

Není jisté, jsou-li naše myšlenky zplodinou chemických reakcí. Připustíme-li, že existuje větší počet problémů k řešení, je vesmír, o němž si myslíte, že jej znáte, maskou samoty; stojíte pod nadvládou epidemických hodnot, a to neurózy lásky, neurózy umění, neurózy víry v boha.

Sklon k byvšímu je toliko skeptickou a skrytou syntézou, která vám vnuká víru v hloubku člověka, nový vývoj je toliko hádankou pro zrak nebo sluch.

Hudba se skládá pro uši, nikoli pro oči, čímž neříkám, že pro neotrávené není opačné tvrzení případnější.

Umělci jsou důsledkem lakoty přírody. Ta troška ducha, kterou mají, je jim poskytnuta zlomyslností. Příkladem toho je typický „arivista" Degas. Ostatně jsem slyšel výrok významného umělce, že Degas byl ztroskotanec!

SATYR S KRYSÍM OCASEM

Na nebi poledne, podobné pergamenu, vyzbrojené jedinou nadějí, přetvořenými vzpomínkami. Jediná naděje obsáhlejší nežli ústa na ústech; uhadujete, co mám na mysli: jde o to najít svou cestu a cesty nevedou nikam!

Obzíráte svět štětcem a potřeboval jste plynovou masku, ale vězte, že jen peníze mají génia; nutno se rozhodnout pro život s géniem nebo s oportunismem doby.

Jsem nehybný cestující, země se svými pohyblivými hádankami míjející kolem mne.

Vystříhám se štěstí, aby se ode mne neodkradlo.

. . . .

Pánové, udělali byste lépe, kdybyste modře a červeně pomalovali pobřežní útesy u Dieppe,

Tristan Tzara

DODATEK, JAK JSEM SE STAL ROZTOMILÝ, SYMPATICKÝ A ROZKOŠNÝ

(čtený 19. prosince 1920 v Galerii Povolozky v Paříži)

Usínám velmi pozdě. Zabíjím se na 65 %. Můj život je
velmi laciný, je pro mě jen 30 % života. Můj život
má 30 % života. Chybí mu paže, špagáty a pár trudů.
5 % jich je zasvěceno stavu polojasného ohromení
doprovázeného anemickým praskáním.
Těch 5 % se jmenuje DADA.
A tak život přijde lacino. Smrt je o trošku dražší.
Ale život je roztomilý a smrt je taky roztomilá.
Před několika dny jsem byl na shromáždění blbců. Byla
tam velká sešlost. Všichni byli roztomilí. Tristan
Tzara, malá, idiotská a bezvýznamná osobnost, přednášel
o umění, jak se stát roztomilým. Byl ostatně roztomilý.
Všichni byli roztomilí. A vtipní. To je rozkošné, že?
Ostatně všichni jsou rozkošní. 9 stupňů pod nulou.
To je roztomilé, že? Ne, to není roztomilé. Bůh není
na výši. Není ani v pařížském adresáři. Ale přesto
je roztomilý.
Vyslanci, básníci, hrabata, knížata, hudebníci,
novináři, herci, spisovatelé, diplomati, ředitelé,
dámští krejčí, socialisti, kněžny a baronky, to je
roztomilé.
Vy všichni, vy jste roztomilí, velmi jemní, vtipní
a rozkošní.
Tristan Tzara vám říká: rád by dělal něco jiného, ale raději
zůstane idiotem, šaškem a žvanilem.
Buďte chvíli upřímní: to, co jsem vám právě řekl, je
roztomilé nebo idiotské?
Jsou lidé (novináři, advokáti, amatéři, filosofové),
kteří považují dokonce aféry, sňatky, návštěvy, války,
různé kongresy, anonymní společnosti, politiku, nehody,
dancingy, hospodářské krize, nervové krize
za variace dada. Poněvadž nejsem imperialista, nesdílím
jejich mínění; mám spíše za to, že dada je jen
božstvo druhého řádu, které je třeba docela jednoduše
zařadit vedle ostatních forem nového mechanismu,
zařízeného na náboženství mezivládí.
Prostota je prostá nebo dada?
Jsem si dost sympatický

TRISTAN TZARA

Paul Eluard

ŘÍDIT

Hned je zde ulice
A na ulici kůň.
Hezčí než havran
Potřebuje nějakou cestu.
Na štíhlé noze jemný hrdina,
Jenž kráčí za pánem ke klidu.
Hned je zde ulice:
Tady se chodí, běhá, kluše,
Tady se zastavuje.

MOKRÝ

Kamínek skáče po vodě,
Kouř tam nepronikne.
Voda jak pokožka,
Které se netkne rána,
Je laskána
Člověkem a rybou.

Ryba jak tětiva luku
Zatřepe se, když člověk ji
chytne,
Umírá, nemohouc pozříti
Tu planetu ze vzduchu a světla.

A člověk se potopí na dno
Pro rybu
Nebo pro trpkou samotu
Vody poddajné a vždy uzavřené.

TLAPKA

Kočka se usadí do noci a křičí,
Do volného vzduchu, do noci kočka křičí.
A smuten, na lidské úrovni, uslyší člověk její křik.

(Ze sbírky Zvířata a jejich lidé
Lidé a jejich zvířata
1920)

Gabriella Buffetová

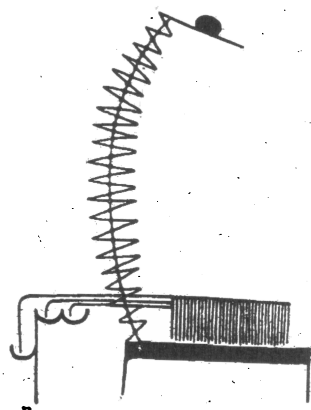
KRÁLOVNIN GAMBIT

Někteří ptáci dosahují pozoruhodné dlouhověkosti; jsou to orel, havran a zvláště labuť. Ještě delší je život divokých zvířat, zvláště těch druhů, které mají vysokou postavu. Sloni žijí několik století. Člověk, zvíře domácí, dosahuje průměru od 35 do 45 let.

Pokud jde o slavné lidi,
stopa jak zachce se slovům
nejkrásnějším
aritmetika vrcholků
druhý všední zrak
vycpaný po napití
čekám na bratra
pro naději vzpoura
látky slušnosti
rozmach je blízký vězení
kov obrátka zářící
jako hvězdy.
Vykloubení bez půvabu
nástroj zbarvený rozkoší svalů
při výkonu kněžského úřadu
blízkých chimér
domy s podezřelými sklony.
Nemožno uniknout symbolismu
fotograf staromódní —
zhypnotizovaný sladkostí
bonbónů
s cukerínem.
Mezi nejrozšířenější druhy
lokomotiva se strany dopadená
živá výměna názorů
panenská reputace
obložené klobouky
které si žijou
a nekuchají drůbež
různici
nebo
třmeny

vskutku: příroda není už dosti moderní!
Aby nevzniklo nedorozumění o této knize, končím touto básničkou:

DADA je nehmatatelné
Jako nedokonalost.
Není krásných žen,
Jakož ani pravd.



Georges Ribemont — Dessaignes: Kresba k Picabiově knize Ježíš Kristus hochštaplerem



Man Rayova obálka druhého ročníku časopisu Littérature, vydávaného André Bretonem, 1922

Benjamin Péret
NUŽE

Běžím tam
Kam běžíte?
Nikam
Já taky
Nuže
Čtvrtčlověk
Půlčlověk
Tajemství člověka nebo vzájemně
Čeho je třeba k vysvětlení
Dva lidi a tři ryby
Je to tajemství

Čeho je třeba k vysvětlení
Být si jist věkem
Je to tajemství

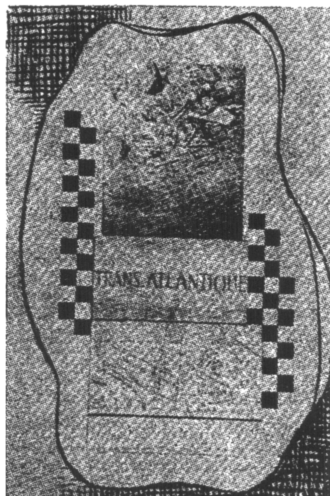
Čeho je třeba k zvětšení
Kráčet či sestupovat či stoupat
Je to tajemství

Pozemství

1921

Tento večer bude JEDINEČNÝ. Ti, kdo se budou nudit, dostanou zpátky peníze. Lidé a ostatní poznají, že Dada není ani KOSTEL ani VĚZENÍ. Musíme pohrdat uměním 33 národů. Přijďte rychle.

PAUL ELUARD
1920



Man Ray: Trans Atlantique, koláž 1921

Tristan Tzara
KOLONIÁLNÍ SYLOGISMUS

Nikdo nemůže uniknout osudu
Nikdo nemůže uniknout DADA

Jenom s pomocí DADA můžete uniknout osudu.

Dlužíte mi: 943,50 FR

Víc opilců!
Víc aeroplánů!
Víc síly!
Víc močových cest!
Víc záhad!

Francis Picabia
FRANCIS PICABIA A DADA

Odloučil jsem se od jistých dadaistů, protože mi mezi nimi hrozilo zadušení. Byl jsem každým dnem smutnější, strašlivě jsem se nudil ... Dadaduch existoval ve skutečnosti jen tři až čtyři roky, Marcel Duchamp a já jsme jej vyjádřili koncem roku 1912, Huelsenbeck, Tzara a Ball vynalezli 1916 „zlaté jméno" Dada. Tímto slovem dosáhlo hnutí zenitu, procházelo však dalšími vývojovými stadii ... Konečně tu byl velký úspěch! Jednalo se s námi jako s blázny, fanfaróny a klauny atd. atd.! Tento úspěch, radost ze hry přivábila 1918 lidi, kteří měli s dadaismem společné právě jen to jméno ... Dada začínalo mít žáky (takové, „kteří by byli rozuměli") a záhy jsem měl jen jediné přání: uprchnout co nejdále, abych na tyto pány mohl zapomenout ... Nyní má Dada tribunál advokátů a pravděpodobně bude mít hodně brzy i četnický tribunál ... Rád se procházívám rovnou za nosem, pramálo mě zajímá, jak se ta která ulice jmenuje, jeden den se podobá druhému, nevytvoříme-li si subjektivní cestou iluzi novosti. A Dada už nové není ... rozhodně ne v této chvíli. Buržoazie představuje nekonečnost. Kdyby Dada trvalo příliš dlouho, bylo by na tom stejně.

1921

Kdo se na Dada nepodílel a zhrdal jím, byl dada. Dada zůstane, a zdá se, že kdo se na něm nepodílí, není už dada. Ale co víc: Dada mělo svou krizi, uvažovalo o výstavbě. Výstavba uprostřed destrukce! Vřed pukl a vymrštil přitom k nebi vír špinavých tiár. Nová životní moudrost je psána hnisavými písmeny ...

GEORGES RIBEMONT-DESSAIGNES
1923

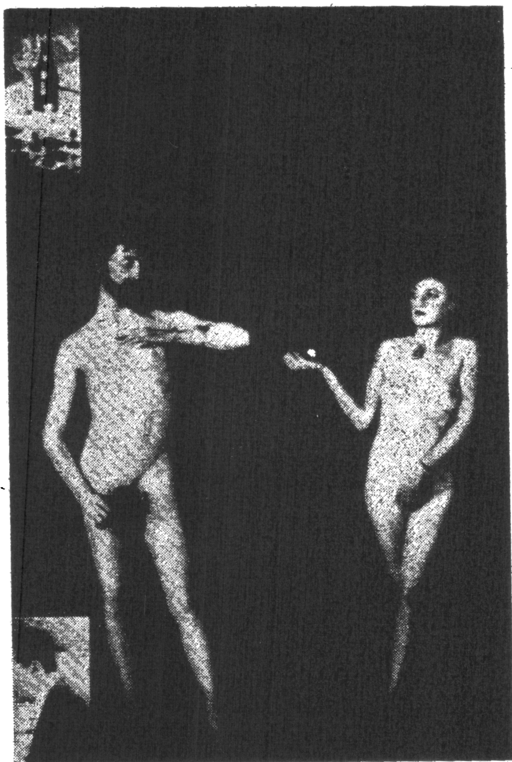
... Dada je stav ducha. Proto se proměňuje podle ras i událostí. Dada se dá aplikovat na vše a přesto není nic, je to bod, v němž se sbíhá Ano a Ne a všechny protiklady — nikoli slavnostně v zámcích lidských filosofů, nýbrž docela prostě na nárožích, jako psi nebo kobylky.

Dada je neužitečné jako všecko na světě.

Dada si neosobuje určovat podobu života.

Možná že mě lépe pochopíte, když vám řeknu, že Dada je panenský mikrob, jenž tvrdošíjně proniká do všech škvír, které rozum nestačil ucpat slovy nebo konvencemi.

TRISTAN TZARA
1922



Z Picabiova baletu „Relâche", 1924: Marcel Duchamp jako Adam

... Sundávám si dadabrýle a jsem připraven na cestu, ať vane vítr odkudkoli, aniž se zneklidňuji, jaký bude a kam mě zanese. Zítra budu dokonce s to skočit do sousedova auta, i když zamíří jiným směrem, nežli je můj směr.

BENJAMIN PÉRET
1922

Benjamin Péret
ASIJSKÁ PŘÍĎ

Vejce jsou roztlučena
a budík nezvoní
Chtěl bys mi říci proč
chceš zůstat klidný
Ale to se mě netýká a tebe taky ne

Loď se naklání na pravou stranu
Vejce nejsou roztlučena
Budík zvoní osm hodin deset
Chytrému napověz

1921

Louis Aragon
VÝCHOD SLUNCE

Síla zvyku
Je to snad
Nosit šat
Služebníků

Snaž se psát
Proto z cviku
Bezbožníku
A buď rád

Že ta srdce
Vystydlá
Mrtvé oči

Ličidla
Bohatým jen
Náležejí



Francis Picabia:
Cézannův portrét,
z časopisu Cannibale, 1921

Z posledního dadasetkání na konstruktivisticko-dadaistickém kongresu roku 1922 ve Výmaru. Uprostřed s papírovou čepicí Theo van Doesburg, za ním Ell Lissitzky, v popředí líbá Tristan Tzara ruku Nelly Doesburgové, ležící Hans Richter, zcela napravo Hans Arp



Tristan Tzara na maškarním plese u knížete Beaumonta

Michel Sanouillet
DADA V PAŘÍŽI

Především je třeba vědět jak o událostech, které následovaly v mezidobí čtyř let od curyšského zrození v roce 1916 k „oficiálním" počátkům Hnutí na pařížské scéně v roce 1920, tak o podmínkách, v nichž se uskutečnilo zeměpisné přemístění jeho aktivity.

Důležitá je i znalost duchovní situace v Paříži ve válečných letech, dob estetického „těhotenství" celé generace avantgardních spisovatelů a především generace „Tří mušketýrů" (André Breton, Louis Aragon, Philippe Soupault a Théodore Fraenkel), kteří utvoří jádro francouzského dadaismu. Už dříve byly sledovány cesty, jimiž se uskutečnily první kontakty s curyšskou skupinou a učiněny pokusy o upřesnění povahy těchto vztahů. Pokrok na této zvlášť sypké půdě

umožnilo zpřístupnění některých rukopisů, dosud nevydaných a roztroušených v různých sbírkách: především třídílné korespondence Breton-Picabia, Tzara-Picabia a Breton-Tzara. Ostatní dokumenty umožnily poněkud osvětlit okolnosti, za nichž byla vytvořena některá díla spřízněná s dada jako Bretonova a Soupaultova Magnetická pole.

Francis Picabia se po příjezdu z Curychu na jaře 1919 usadil v ulici Emile-Augier. Přestože se jeho spojení s Bretonem uskutečnilo až v prosinci téhož roku, vykonával po několik měsíců funkci oficiózního Tzarova vyslance ve francouzské metropoli.

Tzarův příjezd za Picabiou v lednu 1920 ukončil předehru a hlomozně zahájil disharmonickou symfonii Dada, jejíž poslední ozvěny budou doprovázet Tzarův odchod v roce 1923. Je třeba sledovat aktivitu organizovanou pod egidou Hnutí mezi těmito dvěma daty, studovat postoje lidí, posuzovaných v jejich individuálním vývoji i v jejich činnosti ve skupině, analyzovat publikace a výtvarná díla z tohoto období.

I když krátká pařížská kariéra Hnutí působí dojmem jednotnosti, lze tu snadno rozpoznat periodická střídání intenzity. Tak můžeme pozorovat tři horečnaté záchvaty během prvních tří měsíců let 1920, 1921 a 1922, po nichž vždy následoval stejný počet relativních utišení.

První vyhrocená fáze, vyvolaná setkáním Picabii a Tzary na jedné straně a skupiny Littérature na straně druhé, je charakterizována náhlým nadbytkem manifestací (Pátky revue Littérature, demonstrace v Grand Palais, v Club du Faubourg, v Maison de l'Oeuvre atd.), při nichž se dada poprvé střetlo s pařížským obecenstvem. V povyku rozpoutaných sálů se různorodé živly poznávají, počítají své síly, oťukávají se.

Po tomto křtu ohněm — kolem července 1920 — popřávají si dadaisté nějaký čas klid, jednak aby znovu shromáždili své síly, jednak aby poprvé bilancovali: brzy bylo lze pozorovat, že dohody smluvené tváří v tvář nepříteli nebyly zdaleka tak pevné, jak se zdálo. Poznenáhlu byla krásná soudržnost prvních závazků ohrožována systematickým pochybováním a právě oním demoralizujícím duchem, který byl oblíbenou zbraní dada.

Nicméně ještě nic z těchto vnitřních rozporů neprosakovalo ven. Za rozkvětu revuí, manifestací a děl dada atakovalo, provokovalo, okouzlovalo Paříž. Jednak přitahováni touhou po vzrušující zkušenosti, jednak vyprovokováni tlakem veřejného mínění, seskupovali se znovu mladí lidé, rozptýlení o prázdninách, aby rozproudili „velkou dadasezónu 1921".

Ale v lůně Hnutí už se rýsoval zajímavý vývoj: zdálo se, že nedávno převládající Tzarova a Picabiova „aktivistická" tendence se chýlí ke konci, zatímco tendence ztělesňovaná Bretonem se naopak prosazovala stále zřetelněji. „Curyšští",



Tečka za pařížským dadaismem: z Picabiova a Clairova filmu "Entr'acte", vloženého do mezitaktí baletu „Relâche", Paříž, prosinec 1924

nepřátelé jakékoli organizace a horliví stoupenci hry pravdy a náhody, nemohli klást vážnější odpor šéfredaktorovi revue Littérature, jemuž se pozvolna dík jeho klidné rozhodnosti a pozoruhodné dialektice podařilo obrátit činnost dada směrem, který hlásal.

A tak dvě manifestace této „dadasezóny 1921" („Návštěva kostelíku Saint-Julien-le-Pauvre" a především „Barrèsův proces") mají už rozličnou měrou výraznou pečeť Bretonova ducha. Před třetí („Dadasalón") se Tzara, který si uvědomil nebezpečí, vzchopil, bez obtíží znovu shromáždil svá vojska a izoloval tak Bretona.

Zatím se Picabia, jehož rozleptávající činnost, zaměřená stejným směrem jako činnost jeho přátel, v uplynulých měsících nikterak nepolevila, distancoval od dada a 11. května 1921 v halasném článku v časopise Comoedia veřejně oznámil své rozhodnutí, přerušit s dada veškeré styky. Toto gesto, které pak přivodilo další, hluboce zasáhlo strukturu a vývoj hnutí a jeho manifestace byly stále řidší a řidší a změnily i svou povahu: po společných demonstracích následovaly individuální iniciativy, po kolektivních publikacích díla jednotlivců.

Podzim 1921 uplynul tak bez významných událostí. Breton se pak obíral plánem organizovat „Pařížský kongres", širokou konfrontaci současných avantgardních hnutí. Přesvědčeni o tom, že se jedná o uskutečnění macchiavelských zásad, které jim byly blízké, poskytli mu dadaisté svou pomoc, a když se neprojevil ani náznak očekávané mystifikace, stáhli se, a aby se ospravedlnili, uchýlili se k argumentům, jejichž základ byl sporný, které však stačily k tomu, aby vnesly zmatek do veřejnosti natolik, že se stroj Kongresu rozpadl a do svého pádu strhl celé pařížské hnutí.

Od té doby muselo „dada—podle—Tzary," přestože se několikrát chvilkově vzchopilo, ustoupit „dada—podle—Bretona", které se za několik měsíců a za okolností nepříliš jasných přejmenuje na surrealismus.

André Breton a Philippe Soupault

Mys našich prvotních hříchů je svlažován kyselinami lehce zbarvenými našimi marnivými skrupulemi; organická chemie udělala už tak veliké pokroky. V onom kovovém údolí daly si dýmy schůzku pro filmový sabat. Je slyšet výkřiky hrůzy zbloudilých racků, výraz živelné i chorobné řeči zhanobených kolonií. Toulavá sépie vyplivuje olejnatou tekutinu a moře mění barvu. Na těchto oblázkovitých plážích je možno slyšet něžné šepoty hvězd.
Naprostá rovnodennost.

Magnetická pole, 1919

Tzarovy manifesty přeložil Vladimír Mikeš, básně a prózy Paula Eluarda, Benjamina Péreta a Gabrielly Buffetové, úryvek z knihy Sanouilletovy a z Magnetických polí Adolf Kroupa, Aragonovu báseň Východ slunce Petr Kopta, zbylé texty Ludvík Kundera